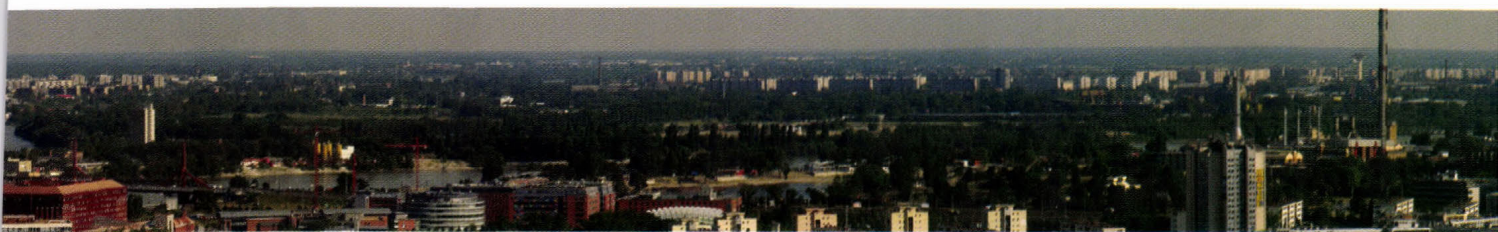

JÁMBOR IMRE
M. SZILÁGYI KINGA
ALMÁSI BALÁZS
BALOGH PÉTER ISTVÁN
GERGELY ANTAL
SZABÓ FRANCISKA
ZÖLDI PÉTER

Tájszerkezeti és zöldfelületi konfliktusok a Csepel-szigeten tervezett központi szennyvíztisztító elhelyezése kapcsán

*Landscape structure and green space conflicts
in connection with the establishment of the
Central Sewage Purification Plant on Csepel island*

Pest városa a reformkor kezdetén nagyvonalú zöldhálózati tervvel rendelkezett. Az akkori, nagyjából a mai Nagykörút vonaláig terjedő beépítést és a várható fejlesztési területeket figyelembe véve kialakult az elképzelés, hogy a várost közel szabályos félkörben övező kert- és parkrendszert hozzanak létre, annak településszerkezeti, ökológiai és funkcionális előnyeit egyaránt kihasználva. Ez a kert- és parksáv a Margitszigettől a Csepel-sziget északi szigetcsúcsáig terjedt volna, a keleti oldalon 1-1,5 km széles zöld félgyűrűként keretezve a város intenzíven beépített belső területeit. A zöld gyűrű egyes elemei részben adottak voltak, részben folyamatosan megépültek, így a Margitsziget után a Városliget, a Kerepesi temető, az Orczy kert, a Lóversenypálya, a Népliget. A kert- és parksáv a közben megszületett és rendkívül dinamikus fejlődésnek indult Budapest nagyon fontos, értékes településszerkezeti eleme lehetett volna, olyan funkciókat szolgálva, amelyeket ma sem tud kielégítően ellátni a főváros.

Időközben azonban az újabb területhasználati döntések és az ennek nyomán megépült létesítmények – a Keleti pályaudvar, a Népstadion többek közt – megszakították ezt a térben összefüggőnek elképzelt parkrendszert, és egyes szakaszokon a város teljesen elépítette a területét. A Csepel-sziget északi szigetcsúcsa azonban a legutóbbi időkig, mint ennek a zöld gyűrűnek értékes záró-eleme, kiterjedt, 80-100 ha nagyságú közparkként szerepelt a városfejlesztési elképzelésekben. A legutóbbi időkig.

A Csepel-sziget táji, zöldfelületi adottsága, tájhasználat a 19. század második felének iparosításával kezdett egyre erőteljesebb mértékben átalakulni. A Csepel-sziget középső részén, a XXI. kerület szívében a mezőgazdasági-zöldfelületi jelleg eltűnt, kialakult a századfordulóra a nem kis mértékben környezetszennyező iparterületeket és lakóterületeket magába foglaló „iparváros”, míg a szigetcsúcs sokáig megtartotta mezőgazdasági jelentőségét. A kialakult térszerkezet ebben a zóná-

1 kép

ban a sziget keleti felén még mindig az egykori bolgárkertészetek (öntözött kertészeti, zöldségtermesztési kultúra) nyomait őrzi. (2. 3. 4. kép.) A nyugati szigetcsúcs a főváros „hátsó kertje-

ként” üzemelt, ahol különféle ipari és közüzemi szolgáltató funkciók mellett törmelék- és szennyvíziszap-lerakás, hulladék-elhelyezés folyt évtizedeken át. Az erősen degradált terület város-

vezett Galváni utcai híd nyomvonala között, összesen 29 hektáros területen létesülhet egy meglehetősen sajátos alakú telken.

2 kép

3 kép

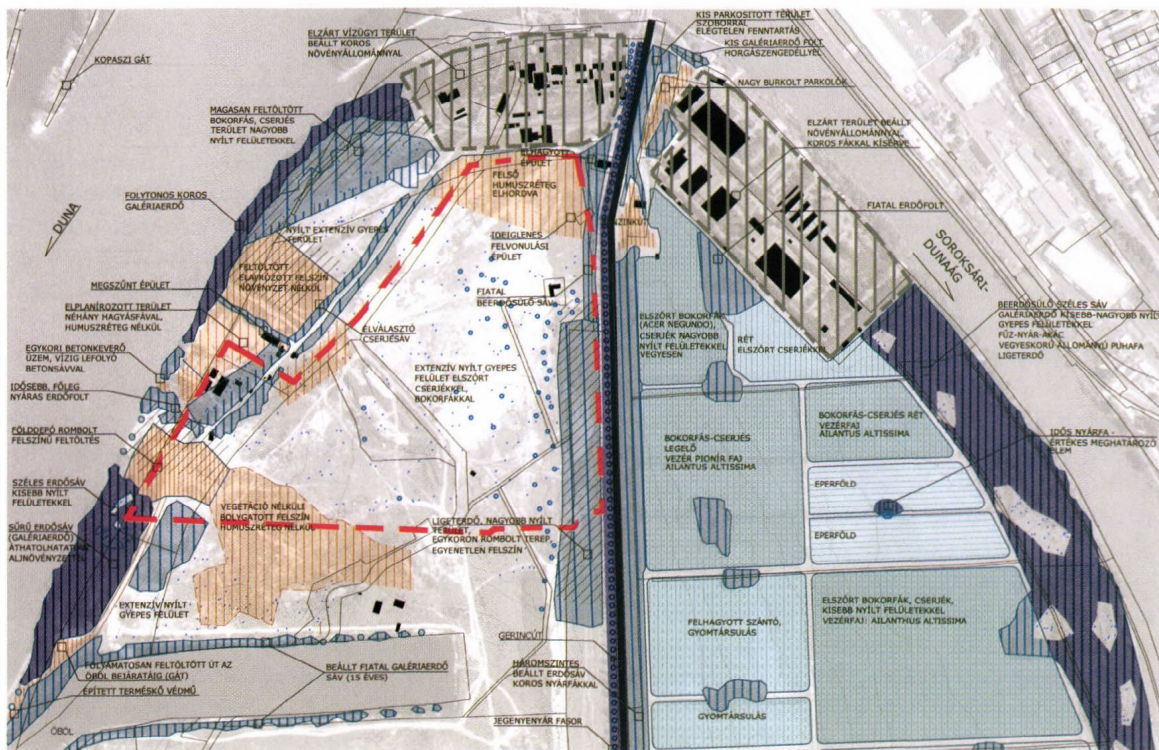
4 kép

üzemeltetési célra való hasznosítása egyébként is a közműhálózat fejlesztés eldöntött iránya volt (1. ábra). A vízparti területek mindenek ellenére értékes, összefüggő, ökológiai folyosóként működő növényállományokkal fedettek (5. 6. kép)

Az új központi szennyvíztisztító a legújabb döntések szerint a Csepel-sziget északnyugati partszakasza, a gerincút (Szabadkikötő út) és a ter-

Több mint egy évtizede, hogy a Csepel-sziget északi területén jelölték ki a központi szennyvíztisztító területét; először a gerincúttól keletre, a szigetcsúcsától mintegy 1 km távolságra. Ez még a szigetcsúcs egységes szerkezetét és az egybefüggő közpark létesítését nem zavarta volna. Ezzel az elhelyezéssel számolt a szigetcsúcs rendezésére kiírt országos tervpályázat is. Később a létesítmény helyét módo-

1 kép | Légifotó
2 kép | Felhagyott bolgárkertészet
3 kép | Az egykori tájszerkezet nyomai ma is felismerhetők
4 kép | Szoliter fa

11

sították, a szennyvíztisztító átkerült a keleti oldalra és lényegesen közelebb a szigetcsúcshoz. Ezzel az egybefüggő területű, a városi közpark léptékére jellemző mintegy 100 ha nagyságú közhasznú zöldfelület kialakítása többé nem lehetséges. A létrejövő közpark már csupán mintegy 25 ha nagyságú és előnytelenül széttagolt területű.

A szennyvíztisztító tervezett elhelyezése és létesítményeinek a jelenlegi tervek alapján történő kialakítása más problémákat is felvet. A létesítmény olyan zárt tömbként ékelődik be a sziget északi területére, amelyik a kapcsolódó szomszédos területek hasznosíthatósága és a településszerkezeti kapcsolatok szempontjából rendkívül kedvezőtlen helyzetet teremt. A kizárólag a technológiai követelményeket kiszolgáló kialakítás pedig egy építészeti gondolat nélkül való, hevenyészett építményhalmazt eredményez a területen.

A létesítmény tervezése meglehetősen előrehaladott állapotban volt már, amikor 2006. júniusában a Budapest Főváros Városerépítési Tervező Kft. megbízta a Budapesti Corvinus Egyetem

Kert- és Településerépítészeti Tanszékét, hogy készítse el a Budapest XXI. kerület Csepel, Csepel-sziget északi szigetcsúcs táji és zöldfelületi vizsgálatát és értékelését, s ennek alapján tájépítészeti és zöldfelület-rendezési javaslatokat dolgozzon ki a térség FSZKT módosításának szakági alátámasztásához és a Központi Szennyvíztisztító Telep tájba-illesztéséhez.

Tanulmányunkban arra vállalkoztunk, hogy e – véleményünk szerint településszerkezeti és terület-hasznosítási szempontból egyaránt rossz – helykijelölést figyelembe véve, a szigetcsúcson megkeressük a szükséges településszerkezeti kapcsolatok megőrzésének, ill. kialakításának, valamint egy minél nagyobb, egységes, egybefüggő közpark kialakításának a lehetőségét.

Javaslatként több változatot dolgoztunk ki a szigetcsúcs zöldfelületi rendezésére, a városi közpark kialakítására és a központi szennyvíztisztító tájba illesztésére a településszerkezeti összefüggéseket is figyelembe véve. Mindegyik változat kompromisszumokat tartalmaz, mert a kialakult

helyzetben kifogástalanul jó, az eredeti koncepciónak megfelelően előnyös kialakítás már nem lehetséges. Javaslatainkat annak reményében dolgoztuk ki, hogy azok hasznosíthatóak a térségre készülő szabályozási keretterv kidolgozásánál és az egész szigetcsúcs átfogó fejlesztésénél.

A szigetcsúcs sajátos elzártságából adódó beépíthetősége és a központ közeli, egybefüggő potenciális ingatlanfejlesztési területek a befektetők figyelmét is felhívta a térségre. Az itt szabadjára engedett ingatlanfejlesztések mögött az a nagyon logikus felismerés húzódik meg, hogy az infrastruktúrával rosszul és drágán kiszolgálható szuburbánus területekkel szemben e központ közeli területeken hatékonyabban hozható létre a piac által igényelt városias sűrűségű lakóterületi kínálat.

A területre készült, és elsősorban lakóterületi fejlesztéseket elősegítő szabályozással egy időben koncepcionális szinten döntés született egy 100 hektáros közpark létrehozásáról a szigetcsúcs területén, melyet a Főpolgármesteri Hivatal azóta is következetesen

képvisel. A szigetcsúcson elhelyezkedő városi közpark területéhez kapcsolódóan a Csepel-sziget északi, ma még beépítetlen területein intenzív, városias, vegyes funkciós beépítéseknek kell létrejönniük, kiszolgáló- és belső zöldterületeikkel együtt.

Egyben az is eldőlt, hogy a Csepel-szigetcsúcson a jövőben nem a központhoz lineárisan kapcsolódó kiszolgáló funkcióké a főszerep, hanem a város gyűrű-irányú rétegzettségéből adódó funkciók „fordulnak rá” a szigetcsúcs területére. A létrejövő területfelhasználás szempontjából tehát döntőbbek a Ferencváros, Pest-erzsébet, a Lágymányos és Kelenföld, illetve Budafok területén végbemenő változások, mint a Belváros – Csepel viszonylat történései. A szennyvíz-

tisztító létesítésének városrendezési „környezetében” az elérendő cél meg-egyezik bármely más aktuális városfejlesztési beavatkozás céljával.

A jelenleg hatályos szabályozás azonban egyfajta követő jelleggel és a fentiekre tekintet nélkül szabályozza a szennyvíztisztító telep telkét, és ezzel sokasítja az amúgy is felmerülő városrendezési problémákat. A tisztázatlan funkciójú területrészek (véderdő) mellett a hajdani iszapdepóniák, zagytároló, roncsolt területek közé beszorított, a központi szennyvíztisztító elhelyezése szolgáló esetleges formájú telek esetében a szabályozási terv alapvető és általános célja az időben és térben elhúzódó fejlesztések keretének biztosítása. A tágabb térség szerkezeti kialakításának kérdése ebben a folya-

matban elsikkadt, a szennyvíztisztító telkének alakja és elhelyezkedése a környező területrészek városrendezési kezelését nem segítik, sőt az egész szigetcsúcs térség fejlődését, térszerkezetét is ellehetetlenítik.

Ebben az ellentmondásos, konfliktusokkal terhelt helyzetben kerestünk lehetséges elvi megoldásokat egy tájszerkezeti és zöldfelületi szempontból viszonylag kedvezőbb, vagy legalább is elfogadható kialakításra, feltételezve, hogy még nincs minden „lejátszva” és eljátszva, hogy lehetőség van még az ésszerűség jegyében átfogó és a szerkezeti kapcsolatokkal is számot vető tervezésre és erre alapozott módosításokra, változtatásokra.

5 kép |

6 kép I

A javaslatok kidolgozásánál abból indultunk ki, hogy a szennyvíztisztító telep környezetbe- és tájba illesztése csak akkor lehet sikeres, ha a szigetcsúcs területén kialakuló nagyléptékű területszerkezet a fejlesztést súrlódások nélkül fogadni tudja. Ezért a szennyvíztisztító telepítésével egy időben meg kell határozni a környező területek szerkezetét, funkcióját és lehetséges beépítését. A több-ismeretlenes problémahalmazból kiutat kínál az ismert fejlesztési szándékok erővonalainak egymásra vetítéséből kialakuló szerkezet:

- A harántoló főútvonalról délre elterülő ingatlanfejlesztési terület észak-déli főútvonala a gerincúttal párhuzamos, de funkciójában alárendelt, helyi közlekedési szerepet játszik. Az útvonal északi kifutása geometriailag a közpart kerületének súlypontjába érkezik.
- A Ráckevei Duna-ág menti beépítési tanulmányoknak állandóan visszatérő eleme egy, a Csepel-szigetre átvezető gyalogoshíd. A híd a Kvassay és a Gubacsi hidak kö-

zött „félúton” indokolt kapcsolatot biztosít a Duna-parti lakásfejlesztések és a tervezett városi közpark között, létrehozva a meglévő nagy budapesti közparkoknál is működő szimbiózist.

- A szennyvíztisztító telep területszervezésének elemzésénél kimutatható volt a szigetcsúcsot harántirányban átszelő, a Duna partjára kivezető gyalogostengely, mely a tervezett közpark magterületéből indul és lehetőség szerint metszi, vagy felfűzi a szennyvíztisztító telep arra alkalmas létesítményeit.

A három ismert – vagy javasolható – területszerkezeti egység térszervezési főtengelyei a tervezett közpark magterületében metszik egymást. Így kialakul egy, a városi főközlekedési hálózatról leváló, a hálózati hierarchia más szintjén szerveződő, önálló közlekedési rendszer, melynek felhasználása dominánsan a gyalogos- és kerékpáros közlekedés felé mutat. A háromágú tengelyrendszer a közparkot fizikailag és mentálisan is többfunkciós, mozaikos, színes területfelhasználási egység

közepében „horgonyozza le”, melynek szélső pólusai a Ráckevei-Dunaág mindkét partjára felfűződő ingatlanfejlesztések, gyalogoshidak és a Nagydunára néző kilátópont és úszó étterem lehetnek. A szennyvíztisztító környezetbe illeszkedésének feltétele, hogy gazdaságosan, sávosan összefogott részegységei erre a másodlagos rendszerre szerveződjenek.

A fenti szempontokat mérlegelve és a kialakult helyzetet figyelembe véve a módosítási-változtatási lehetőségek közül három változatot dolgoztunk ki az alábbiak szerint.

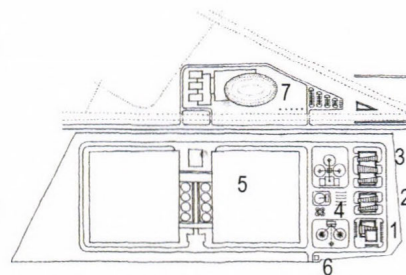
ELSŐ VÁLTOZAT - JELENTŐS TELEPÜLÉSSZERKEZETI, SZABÁLYOZÁSI VÁLTOZTATÁSOK

KONCEPCIÓ

A szennyvíztisztító telep „szívét” képező ülepítő medencék telepítése – elfogadva a telep helykijelölését – nagyvonalú városszerkezeti rátekintés alapján is helyesnek ítéltető. Ugyanez a kiszolgáló technológiáról már nem mondható el, elhelyezésük a területen esetleges, pusztán a belső technológiai rend kényszerének engedelmességek. A két alapvetően fontos városi funkció, a közpark és a szennyvíztisztító telepítésénél fellépő „sűrűlódások” enyhítésére mindkét oldalon szükség van, ezért javasolható, hogy az eredetileg tervezett közpark területébe „beletolt” szennyvíztisztító technológiai kiszolgálása ne az ülepítő medencéktől északra egy halmazban, hanem geometrikusabb rendben valósuljon meg.

A teljes szennyvíztisztító telep egyetlen sávban történő szoros és gazdaságos elrendezése feltételeként felülvizsgálandó a gerincút felőli véderdő telepítése, mely a technológiai funkciókat észak felé, a szigetcsúcs felé „tereli”. Ebben a konfigurációban a telep a szigetet harántoló főútvonal és a városi park pufferezónájaként is működik, sávós telepítésével folytatva a szigetcsúcs keleti oldalán kialakult (és feltehetőleg a nyugati oldalon is valaha megvolt) szabályos sávós-tömbös területszerkezetet.

1. központi épület (igazgatás és szociális létesítmények)
vertikális jel, helykijelölő szerepben
2. műhelyek, raktárak
sorba illesztett tagolt csarnok tömeg
3. technológiai épület (iszapviztelenítő, kémiai szagtalanítás, gázmolár gépház, stb)
sorba illesztett tagolt csarnok tömeg
4. szabadtéri technológiák (nyersiszap sűrítés, iszap rohasztás, gáztartály, stb.)
organikus massa
5. ülepítő és levegőztető medencék
hasznosított tetőfelület, naperőmű
6. porta
7. sport- és szabadidőközpont
táji léptéktű építészeti gesztus

21

TÁJÉPÍTÉSZET

A városi közpark szervesen kapcsolódik a déli új lakóterülethez, valamint a gyalogos hídon keresztül a pesti városrészhez. A kelet-nyugat irányú gyalogos-kerékpáros tengely a „park - park” kapcsolaton túl a Duna és a Ráckevei-Dunaág közötti feltárást is biztosítja. A haránt irányú tengely a Dunára épített kilátóteraszban ér véget, amely az egyetlen, de rendkívül értékes lehetőséget nyújtja a sziget belsejéből a budai oldal, s a belváros irányába való kitekintésre. A tengely ellenkező vége a park szívében létesítendő belső tóhoz vezet. A tó a feltároló víztükör esztétikus látványán túl a kavicskitermelést és –hasznosítást is szolgálhatja, illetve a park öntözővíz ellátását is innen lehetne megoldani.

A park észak-déli főtengelyének két oldalán az intenzív kialakítású magterület szerkezetében megidézi a szigetcsúcs keleti felének egykori területhasználati struktúráját. A park nyugat-kelet irányú fő kapcsolatát egy, az autópályák felett átívelő ökológiai híddal hasonlatos, széles „zöld-híd” biztosítja. A Szabadkikötő úttól nyugatra elterülő parkrész központjában egy hatalmas nyílt gyepek, nagyobb rendezvények tartására is alkalmas terület található. A központi térhez kapcsolódik, s a jelenlegi zagytározó helyén épülhet egy változatos terepalakulatokkal tarkított, extrém spor-

31

nését tekintve, a közeli lakóterületek irányába városias gesztusokkal teremti meg a kapcsolatot. Az üzemi terület építészeti hangsúlyát a gerincút mentén, azzal párhuzamosan telepített, tagolt, ritmizált tömeg képezi. A központi igazgatási épület a közúti csomópont mellett hangsúlyos, vertikális jelként jelenik meg. Az építészeti együttes szigorú geometrikus rendszert vesz fel. A medencék óriási négyzetes

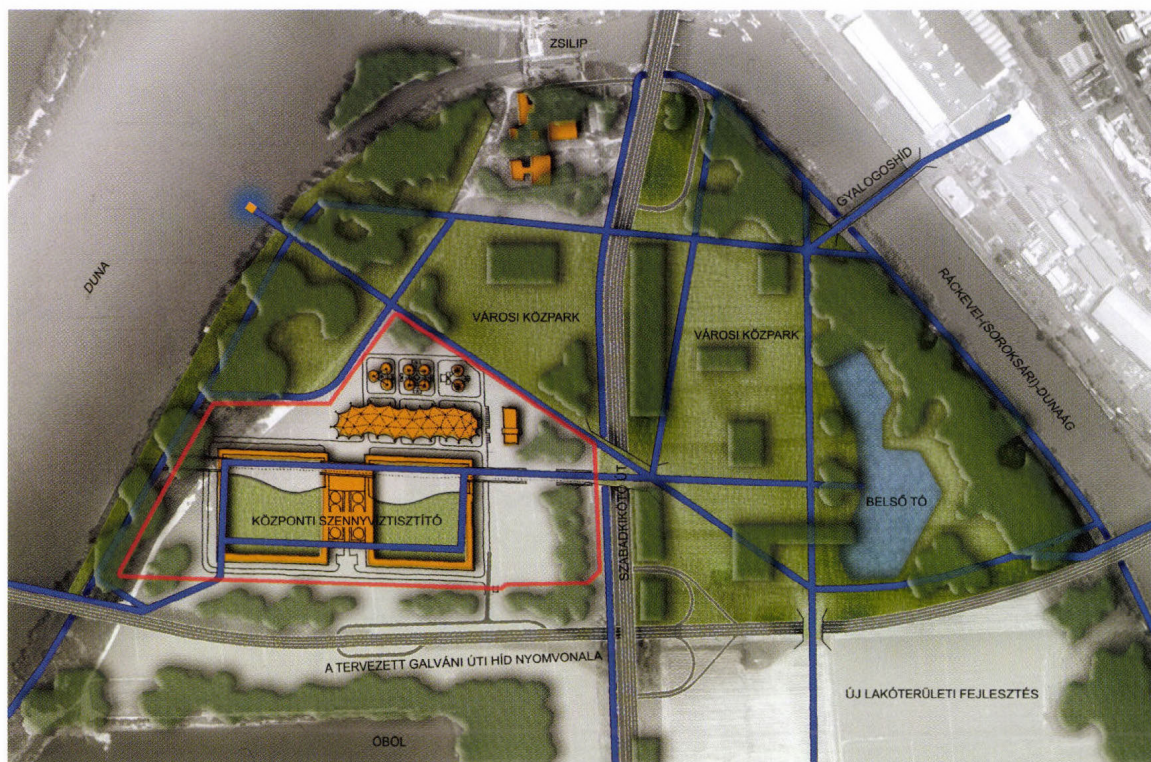
41

tok befogadására alkalmas terület. A két terület között halad észak-déli irányban a nyugati parkrészt kerékpáros – gyalogos tengelye, amely a Kvas-say zsilipen keresztül a Duna-parton a Lágymányosi hídon túli területekkel teremt kapcsolatot (3. ábra).

ÉPÍTÉSZET

A központi szennyvíztisztító sávok elrendezése követi a térség K-Ny irányú beépítési és területhasználati hagyományait, és racionális, takarékos helykihasználást tesz lehetővé. A városüzemeltetési terület, megjele-

tetőfelületei és az igazgatási-üzemi épületek katonás sorfala közé szorítva kap helyet a racionalizált szabadtéri technológiai elemek sűrű organikus masszája (gázfáklya, tartályok, stb.). A park felé való átmenetet funkcionális és városképi – tájképi szempontból is szerencsésen oldja meg a teleptől északra eső területek sport- és szórakoztató létesítményekkel való beépítése. A létesítmény egy szobor-szerű, hatalmas csarnok, amelynek kiszolgáló egységei és területei szintén sávok elrendezést követnek (4. ábra).

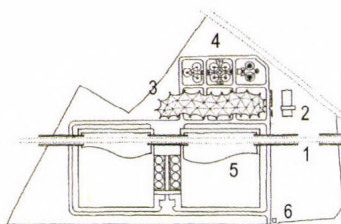
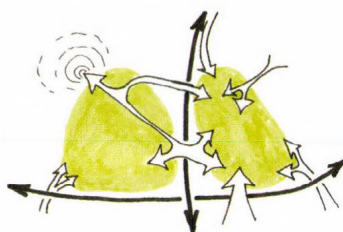

6 |

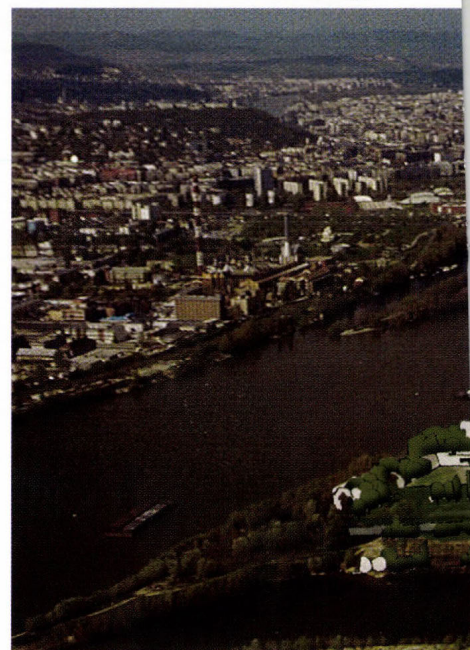
MÁSODIK VÁLTOZAT - KISEBB TELEPÜLÉSSZERKEZETI, SZABÁLYOZÁSI VÁLTOZÁSOK

KONCEPCIÓ

Funkcionális sávok kialakítása: a szennyvíztisztító területe három, megközelítőleg kelet-nyugati irányban kifejlődő sávra oszlik. Az ülepítő medencék sávjától északra, azokkal párhuzamosan sorakozik fel a kiszolgáló technológia, majd a szociális és hivatali épületek sora zárja az együttest. Ebben az esetben vizsgálható a telek egy részének közcélú átjárhatósága a technológiai és szociális-igazgatási sáv között. A technológiai sávban felsorakozó berendezések, tornyok, tartályok sora – megfelelő építészeti minőség esetén – akár városképfarmáló erő is lehet. A fegyelmezett telepítés következtében a telek északi része fel szabadul, közcélra átengedhető, vagy piaci alapon hasznosítható.

5 |

A terv legfőbb érdeme, hogy a nyugati szigetcsúcs parti kapcsolatát a területen keresztül adja meg, miközben a technológia és az ezt kiszolgáló szabályozás nagyrészt változatlan marad. Ez a változat elfogadja a telek jelenlegi formáját, de „feszégeti” annak kereteit – átjárást biztosít a telepen, figyelembe véve a technológiai kötöttségeket és a hatályos szabályozás belső területhatárait is. A kelet-nyugati sétány a zöldtetős medencék tetején vezet át, a nagy átlós tengely pedig a létesítmények északi határán fut. Az átlós tengelytől északra fekvő telekrész megnyitható a közhasználat számára, mint az eredetileg tervezett városi közpark nyugati kibővítése. Az átlós tengelytől délre a technológiai építmények elzártan, de a minőségi építészeti kialakításnak köszönhetően látványban bekapcsolódnak a tengely túloldalán létrehozott közpark életébe.

A kelet-nyugati átjárás kialakításánál fogva átmenet a park és a műtárgy között, a telep területén nyugati irányban továbbra is feltöltésen halad, majd eléri a keleti (zöld) medencetetőt. A központi technológiai épület fölött üvegfolysóban halad át, majd a nyugati tetőkerten folytatja útját, és innen lankásan lefelé éri el a Duna-parti sétányt. A zöldtetőkön a környező területekhez hasonló szabad terepformálás (dombok, hullámok), és dús vegetáció, közpark karakter a jellemző. A zöldtetők révén újabb területtel bővül a városi közpark, ahonnan közvetlen kapcsolat létesíthető a teleppel, vezetett túrák esetére. A szennyvíztisztító területén átvezetett közfunkciókkal bővített tengely térben teljesen elválik a telephelytől, így a zavartalan üzemeltetés állandóan biztosított (5. ábra)

TÁJÉPÍTÉSZET

Az átlós sétány szintén a „zöld” felüljárón keresztezi a Szabadkikötő utat és a HÉV vonalát, majd a gázfáklya mellett elhaladva az egykori zagytározó területét keresztezve éri el a Dunát, ahol a víz fölé kinyúló kilátóban végződik. A szennyvíziszap tározó helyén ökológiai tanösvény, bemutatótér létesül. A közpark keleti oldalán húzódó megőrzött ligeterdő védelmében a felette átvezető híd a teljes szélesség minimálisan kétharmadán lábakon kell haladjon, különben megszűnik, mint ökológiai folyosó (6. ábra)

ÉPÍTÉSZET

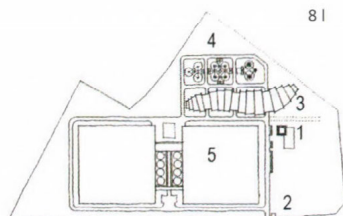
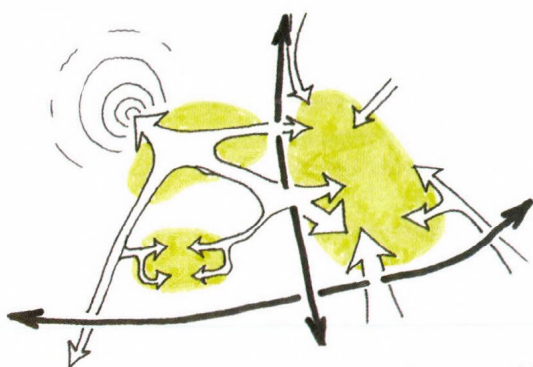
Az építészeti koncepció alapja az a városszerkezeti és gyalogos forgalmi tengely, amely az ülepítő medencék felett vezet át, és így a terepszintnél mintegy 8 méterrel magasabb szintről ad rálátást a terület egészére. Ezért a tengelytől északra elhelyezkedő üzemi zóna erősen karakteres építészeti megfogalmazást kap. A központi funkciók határozott, feltűnő építészeti tömeget formáznak a gyalogos tengelyre merőlegesen. A vegyes üzemi és technológiai építményeket egy lebegő üvegterető szervezi egy egységbe. Az árbocokra szerkesztett feszített huzalhálós tartószerkezet önmagában is izgalmas, újszerű látványt nyújt, lebegő és áttetsző szerkezete révén pedig szabad átlátást enged a mögöttes területek felé, a parkra, a galériaerdőre és a távlati városképre (7. ábra).

71

1. városszerkezeti és gyalogos forgalmi tengely
zöld híd
2. központi épület (igazgatás és szociális létesítmények)
monolitikus penge, középület
3. tető alatt összefogott technológiai rendszerek (iszapvíztelenítő, kémiai szagtalanítás, gázmotor gépház, stb)
árbócokra szerkesztett feszített huzalhálós üvegterető
4. szabadtéri technológiák (nyersiszap sűrítés, iszap rohasztás, gáztartály, stb.)
mérnöki rend
5. ülepítő és levegőztető medencék
közhasznú parkosított tetőfelület
6. porta

1. központi épület (igazgatás és szociális létesítmények)
modern geometrikus építészeti tömeg
2. porta
3. tető alatt összefogott technológiai rendszerek (iszapviztelenítő, kémiai szagtalanítás, gázmotor gépház, stb)
biomorf mega-struktúra, ízelt könnyűszerkezetes tetőlány
4. szabadtéri technológiák (nyersiszap sűrítés, iszap rohasztás, gáztartály, stb.)
technológiai szoborpark
5. ülepítő és levegőztető medencék
intenzív zöldtető

HARMADIK VÁLTOZAT -
A JELENLEGIVEL MEGEGYEZŐ,
VAGY ATTÓL CSAK CSEKÉLY
MÉRTÉKBEN ELTÉRŐ
TERÜLETHASZNÁLAT ÉS
SZABÁLYOZÁS

KONCEPCIÓ

A szennyvíztisztító telep a sziget-csúcs területének durván egynegyedét elfoglaló létesítmény. A sziget hossz tengelyével párhuzamosan elnyúló telek a tervezett városi park területébe dél felől ékként nyúlik bele, gyakorlatilag leszakítva belőle a Duna-menti kisebb területrészt. Az így kettészakadó közpark – bár tisztán a keletkező zöldfelületet mérve be tudja tölteni klimatizáló szerepét – nem képes egységesen működni. A park nyugat felé, a város fejlődési centruma felé

mutatott arca gyakorlatilag „hátsóudvar”, keskeny, szabadidős funkciókkal csak nagyon mesterkéltén megtölthető területsáv, melynek megközelítése a park súlypontjából csak hosszú kerülőutakon, részben a szennyvíztelep mellett, részben a tervezett forgalmas főút mellett lehetséges.

A leszakadó terület rész helyzetének javításához tisztázandó, hogy a szennyvíztisztító telep területének beépítetlen, parkosított északi része milyen arányban nyitható meg a közhaszná-

91

lat előtt. A parti zöldsáv helyzetét már a keskeny, folyosószerű keresztirányú feltárás is jelentősen javítja, természetesen a telek területének tömörszerű megnyitása még ennél is kedvezőbb helyzetet eredményez (8. ábra)

TÁJÉPÍTÉSZET

A terv jól szemlélteti, hogy ebben a változatban is megjelenik az átlós tengely, de a keleti indulópontja északabbra kerül, ezáltal kissé távolabbról kerüli meg a telepet. Az egykori zagytározó belső határán találkozik a nyugati parkrész feltáró útjával, majd a külső szélén a Duna-parti sétánnyal, hogy szintén kilátóként nyúljon a folyó fölé. A Ráckevei-Dunaágot végigkísérő ligeterdő északi irányban tovább folytatódik a gyalogoshídon túl is, egységes „pajzsként” védve a közpark belső területeit. A park fontosabb szerkezeti elemei ebben a verzióban az „erősebb” változatokhoz képest lényegesen nem változnak (9. ábra).

101

ÉPÍTÉSZET

A jelenlegi tervezett beépítési struktúrát megtartva a koncepció a szennyvíztisztító mű lényegét igyekszik megragadni. Az ülepítő medencék elnyúló sávjához az üzemi létesítményeket szintén sávos elrendezésben ragasztja, egyfajta hatalmas, biomorf szerves képződmény formájában, amely könnyűszerkezetes szelvényekből, üveg és fémlemez, valamint zöldtetős fedésekkel képzett megastruktúra. A központi épület az igazgatási és szociális egységeket fogadja be. Modern geometrikus építészeti tömege és formaképzése ellentétező az ülepítő medencék síkszerű és a mozgalmas mega-struktúra hullámzó tömegét. Az így kialakuló hármas funkcionális egység izgalmas építészeti együttesként az északi szigetcsúcs városképi megjelenését ténylegesen gazdagítja, hiszen a városképi elemzések is azt igazolták, hogy a szennyvíztisztító vizuális eltakarása, s ily módon való tájba illesztése nem reális elképzelés. Ehelyett minimális beavatkozásként inkább a javasolt formában a tájat, a városképet építő, gazdagító építészeti megformálást javasolunk (10. ábra)

Vizsgálataink és az elkészült tanulmány legfőbb következtetése, hogy számos súlyosan hátrányos következménye lehet, ha a szennyvíztisztító elhelyezését csupán egy megfelelő körütekintés nélkül kialakított építési telek – még csak nem is beépítésének, hanem leegyszerűsítve – az építészeti kvalitást figyelmen kívül hagyó építményének műszaki-technológiai, ill. közüzemi problémájaként kezeljük és nem számolunk a létesítés táj- és település szerkezeti, területfelhasználási, zöldfelület-hasznosítási, illetve tájképi-településarculati következményeivel.

Az új központi szennyvíztisztító beruházása a léptéket, a „korszerűt létrehozni” lehetőségét tekintve a XXI. század egyik kiemelkedő és attraktív alkotása lehetne (lehetett volna?) Budapesten. A térszerkezeti és területfelhasználási feltételek tisztázására és a megfelelő megoldás-lehetőségek feltárására – meggyőződésünk – a valamennyi tényezőt figyelembe vevő és a térség komplex fejlesztésével számot vető településrendezési-építészeti tervpályázat és arra épülő fejlesztési javaslat lehet alkalmas.

SUMMARY

According to the latest decisions, the new Central Sewage Purification Plant (CSPP) of Budapest will be established on a 29 hectare area alongside the N-W waterfront of Csepel island. The implementation of the project means that the city park - formerly planned on a 100-hectare area of the Csepel island - cannot be realised any more; it could be built only on a 25 hectare large and disadvantageously divided area.

In June 2006 the Budapest Municipality Urban Planning Co. Ltd. assigned the Department for Landscape and Urban Design of the Corvinus University of Budapest to study and assess the conditions of landscape and green spaces of the northern section of the island and on this basis to elaborate suggestions how to fit the CSPP into the environment. In our study we undertook to find the possibilities of preserving the structural connections – despite the improper placement of CSPP – and to work out variations of a homolous urban park as large as possible.

In order to maintain our conceptions we have prepared several versions regarding the implementation of the urban park and the demand to fit the CSPP into the urban environment. We have realized that this project could be successful only if we determine the structure, the function and the possible building up system of the whole neighbouring areas. Taking the above standpoints into consideration we have completed three versions, as follows:

- Version No.1.
significant changes in the urban structure and regulations which involves the transformation of the inner scheme of the CSPP as well as its outer connections.
- Version No.2.
less drastic changes in the urban structure and regulations which do not influence the inner arrangement of the CSPP significantly.
- Version No.3.
small changes in the available technological plans but a definitely improvement in opening up the area. This version develops the environmental connections and the look of the CSPP, as well.

The most important conclusion of our study is that the placement of the CSPP has been made only on technological and public utility aspects while urban structure and landscape aspects have been totally neglected. Therefore the placement both from urban and green structural and aesthetic point of view results in serious consequences.

